

2. Гребенькова Г.В. Кейс-метод у професійному навчанні / Г.В. Гребенькова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://docus.me/d/904577/>.

Рябчук Т.Г., майор служби цивільного захисту, викладач навчального пункту Аварійно-рятувального загону спеціального призначення УДСНС України у Закарпатській області;

Егрецька М.С., викладач навчального пункту Аварійно-рятувального загону спеціального призначення УДСНС України у Закарпатській області

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ І ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У НАВЧАЛЬНИХ ПУНКТАХ ДЛЯ УПРАВЛІНЬ ДСНС УКРАЇНИ

Сучасні технології в освіті розглядаються як засіб, за допомогою якого може бути реалізована нова освітня парадигма. Тенденції розвитку освітніх технологій безпосередньо пов'язані з гуманізацією освіти, що сприяє самоактуалізації й самореалізації особистості. Термін «освітні технології» – більш ємний, ніж «технології навчання», бо він має на увазі ще й виховний аспект, пов'язаний з формуванням і розвитком особистісних якостей слухачів.

У документах ЮНЕСКО технологія навчання розглядається як системний метод створення, застосування і визначення всього процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії. Це визначення технології, як і безліч подібних йому, не може претендувати на повноту і точність, незважаючи на те, що безперервно з'являються нові (екологічні, космічні, інформаційні) технології.

Ідея вдосконалення освіти може бути реалізована в сучасних умовах, якщо ефективно вирішити завдання з передачі накопиченого досвіду: навчити методам роботи з інформацією, методам створення нових знань, а найважливіше – методам підтримки необхідного рівня знань. Тому кожному викладачеві й слухачеві для оволодіння процесами «викладання» і «вчення» «бажано володіти трьома мовами: рідною мовою, мовою науки, мовою технології», розглядаючи їх як основи професійної діяльності.

За допомогою технології інтелектуальна інформація переводиться на мову практичних рішень. Технологія – це і способи діяльності, і те, як особистість бере участь у діяльності. «Будь-яка ж діяльність може бути або технологією, або мистецтвом. Мистецтво ґрунтується на інтуїції, технологія – на науці. З мистецтва все починається, технологією закінчується, щоб потім весь процес почався знову».

Технологія – від грецьких слів *techno* (мистецтво, ремесло, наука) і *logos* (поняття, вчення). У словнику іноземних слів: «технологія – сукупність знань про способи і засоби проведення виробничих процесів».

У загальному вигляді **технологія** – це продумана система, «як» і «яка» мета втілюється в «конкретний вид продукції або її складову частину». Наприклад, з наукової та методичної літератури назвемо деякі варіанти визначення технології:

- технічний метод досягнення практичних цілей;
- сукупність способів, використовуваних для одержання предметів, необхідних для існування людини;
- набір процедур і методів організації людської діяльності;
- засоби, що використовуються для моделювання поведінки людини.

Сучасний підхід до викладання полягає в побудові його на технологічній основі. Загальні принципи і правила технології викладання бачаться в наступному:

1. Принцип педагогічної доцільності, сформульований А. С. Макаренком: «Ні одна дія педагога не повинна стояти осторонь від поставлених цілей» [1].

2. Взаємозв'язок і взаємозумовленість викладання і навчання як двох нероздільних сторін процесу навчання.

3. Гранична конкретизація навчально-виховних і розвиваючих цілей у змісті, методах, та засобах навчання слухачів.

4. Необхідним елементом технології викладання є тематичне планування, що включає коротку характеристику кінцевих результатів і побудову всього ланцюжка окремих занять, позв'язаних однією логікою.

5. Організація контролю на кожному етапі навчально-пізнавальної діяльності учнів.

6. Стимулювання творчої діяльності слухачів, орієнтація на учня, що не тільки знає, а й вміє.

7. Різноманітність форм і методів навчання, недопущення універсалізації окремого засобу або форми.

Безпосереднє звернення до педагогічного досвіду майстрів-новаторів дозволить виявити й інші, не менш важливі, ознаки і положення технології викладання.

Поки технологію не створено, панує індивідуальна майстерність. У міру вдосконалення індивідуальної майстерності зростає, розвивається «колективна творчість», «колективна майстерність», концентрованим виразом якої і є технологія.

Корисно вивчити і порівняти діяльність, основу на індивідуальній майстерності, з діяльністю, основою на технології. І. Підласий робить це таким чином:

Розробка сучасних технологій в освіті повинна вестися відповідності до таких принципів:

- принцип цілісності технології, представляє дидактичну систему;

- принцип відтворюваності технології в конкретному педагогічному середовищі для досягнення поставлених цілей;
- принцип нелінійності педагогічних структур та пріоритетності факторів, що впливають на механізми самореалізації відповідних педагогічних систем;
- принцип адаптації процесу навчання до особистості учня і його пізнавальних здібностей;
- принцип потенційної надмірності навчальної інформації, що створює оптимальні умови для формування узагальнених знань [2].

Таким чином, за допомогою технологій забезпечується можливість досягнення ефективного результату (цілі) у розвитку особистісних властивостей у процесі засвоєння знань, умінь, навичок.

Інновації у сфері освіти спрямовані на формування особистості, її здатності до науково-технічної та інноваційної діяльності, на оновлення змісту освітнього процесу.

Кожна педагогічна епоха породила своє покоління технологій. Перше покоління освітніх технологій являло собою традиційні методики; технологіями другого і третього поколінь були модульно-блокові і цільно-блокові системи навчання; до четвертого покоління освітніх технологій відноситься інтегральна технологія.

Нові, сучасні педагогічні технології поділяються на:

1. Технології розвивального навчання;
2. Парацентричну технологію навчання;
3. Особистісно-орієнтовну технологію;
4. Технологію проектного навчання.

Впровадження нетрадиційних педагогічних технологій суттєво змінило освітньо-розвиваючий процес, що дозволяє вирішувати багато проблем розвивального, особистісно-орієнтованого навчання, диференціації, гуманізації слухачів.

Для всіх технологій є характерними певні спільні ознаки: усвідомленість діяльності викладача та слухачів, ефективність, мобільність, цілісність, відкритість, самостійна діяльність слухачів у навчальному процесі становить 60 – 90 % навчального часу; індивідуалізація.

Комп'ютерні технології не тільки допомагають організувати навчальний процес із використанням новітніх методів, але й отримати більш сильний зворотний зв'язок.

Засоби мультимедіа дозволяють забезпечити найкращу, в порівнянні з іншими технічними засобами навчання, реалізацію принципу наочності, більшою мірою сприяють зміцненню знань і навичок.

Використання комп'ютера на занятті можна розділити на **три стадії (етапи)**.

Перший – комп'ютерна підтримка занять. Тут комп'ютер використовує тільки викладач в якості засобу візуалізації матеріалів занять.

Другий – комп’ютерний супровід занять. На цьому етапі, крім використання викладачем комп’ютера як ефективного засобу надання або ілюстрації викладеного матеріалу, комп’ютер може бути використаний слухачами як засіб повторення раніше вивченого матеріалу.

Третій – етап використання сучасних комп’ютерних програм у навчанні. Особливістю цього етапу є проведення занять з роботою всіх слухачів на комп’ютерах під керівництвом викладача. Застосування на заняттях різних електронних довідників, енциклопедій, програм.

Використання ресурсів і послуг Інтернету значно розширює можливості й викладача, і слухача у всіх видах діяльності.

Проектна діяльність також є методом активізації навчально-пізнавальної активності. Цьому сприяє висока самостійність слухачів у процесі підготовки проекту. Викладач, який виступає координатором, лише спрямовуючи діяльність слухача, який досліджує обрану тему, збирає найповнішу інформацію про неї, систематизує отримані дані та представляє їх, використовуючи різні технічні засоби, в тому числі, й сучасні комп’ютерні технології.

Метод інтеграції, який сприяє формуванню понять, визначає характер зв’язків, дозволяє здійснювати координацію змісту навчального матеріалу з метою його оптимізації (усунення дублювання, різночитання, хронологічної неузгодженості). Вказаний метод дозволяє адаптувати зміст навчальних програм до можливостей конкретних слухачів, створює сприятливі умови для розвитку особистості кожного слухача, формування позитивної мотивації навчання, адекватності самооцінки, максимально можливої успішності навчання.

У системі педагогічної діяльності інтегровані уроки займають особливе місце. Вони допомагають розвивати пізнавальну і творчу активність слухачів, посилюють мотивацію навчання. Проведення таких уроків – один зі шляхів підвищення ефективності навчального процесу.

У сучасному процесі навчання використовуються як традиційні, так і інноваційні методи навчання. Потрібно не тільки просувати вперед інноваційні методи, але й не забувати про традиційні методи, які не менш дієві, а в інших випадках без них просто не обійтися.

Потрібно, щоб традиційні та інноваційні методи навчання були у постійному взаємозв’язку і доповнювали один одного. Ці два поняття мають існувати на одному рівні.

Метод навчання – це:

- засіб досягнення мети;
- спосіб діяльності;
- засіб пізнання дійсності та її відображення в мисленні;
- важливий педагогічний засіб;
- шлях від незнання до знання;
- форма реалізації викладання та навчання;

➤ засоби роботи вчителя і учня, за допомогою яких досягається оволодіння знаннями, вміннями та навичками, формується світогляд учнів, розвиваються здібності.

Загальні методи навчання – це:

- слово;
- спостереження;
- практична діяльність;
- програмне навчання.

Вибір методу залежить від:

- специфіки навчального процесу;
- особливостей аудиторії;
- матеріально-технічної бази;
- мети, форми навчання;
- досвіду викладача, його кваліфікації, стилю роботи, особистих якостей;
- бажання.

П'ять основних методів, які використовуються в ході заняття:

- **пояснювально-ілюстративний** – сприйняття фактів та явищ, про які розповідає викладач;
- **репродуктивний метод** – оснований на відтворенні знань, повторенні засобів дій за завданням викладача;
- **проблемне викладання** – викладач формулює проблему, сам її вирішує, але при цьому показує шлях її вирішення;
- **частково-пошуковий** – викладач організовує участь слухачів у розкритті тих чи інших питань теми, яка вивчається;
- **дослідницький метод** – слухачі беруть участь у науковому пізнанні, вивчають факти, спостерігають явища, виявляють проблему дослідження, вивчають літературу, оцінюють результати, роблять висновки про можливість засвоєних знань.

Вибір методу – це пошук різних прийомів та їх поєднань.

Прийоми навчання розуміють як:

- розумову дію;
- пізнавальну дію;
- дрібний метод навчальної роботи;
- окремий крок у пізнавальній роботі.

Принципи навчання

Термін «**принцип**» (від лат. – початок, основа) означає основу, на яку треба спиратися і якою необхідно керуватися.

Під принципами навчання (принципами дидактики) розуміють певну систему вихідних, основних дидактичних вимог до навчання, виконання яких забезпечує його необхідну ефективність.

Умовно їх можна поділити на філософські – науковість, системність, зв'язок теорії з практикою; психологічні – індивідуальний підхід до слухачів, позитивне емоційне навчання тощо.

Напрямки удосконалення фахівців у навчальному пункті:

1. Навчально-виховний процес повинен носити практичну спрямованість щодо дій фахівців навчального пункту при загрозі та виникненні НС з урахуванням впливу фізико-географічних та кліматичних умов, діяльності підприємств, установ, закладів та можливого розвитку надзвичайних ситуацій.

2. Підготовка та навчання фахівців навчального пункту повинні проводитись з урахуванням аналізу НС, що виникають із розглядом і аналізом причин (факторів), що призвели до їх виникнення.

3. В навчально-виховному процесі повинні як приклад використовуватись адекватні результати та приклади ідей фахівців навчального пункту при реагуванні на загрозу та виникнення НС.

4. Навчально-виховний процес повинен бути спрямований на розвиток та вдосконалення у фахівців навчального пункту логічного мислення щодо своїх дій, пошуку оптимальних і адекватних рішень.

5. У разі прийняття технічних рішень щодо запобігання розвитку НС або ліквідації її наслідків необхідно в повному обсязі використовувати інноваційні технології навчання фахівців навчального пункту із залученням електронної бази даних характеристик можливих НС.

Проблемні питання, які виникають у процесі підготовки фахівців навчального пункту:

1. Учбово-матеріальна база в повній мірі не відповідає вимогам сучасності щодо забезпечення навчально-виховного процесу.

2. Виникає необхідність застосування нових форм і методів навчання та підготовки фахівців навчального пункту.

Розвиток комп'ютерної техніки не тільки якісно змінює життя суспільства, але і впливає на культуру, залучає людство до накопичення культурного багатства. Інформатизація суспільства стимулює якісні зміни в соціально-політичних і економічних процесах. Нові інформаційні технології орієнтують людину на саморозвиток та самонавчання.

Технічні інформаційні технології – це процеси підготовки і передачі інформації, засобом якої є комп'ютер та інші технічні засоби. Вони розвивають ідею програмованого навчання і відкривають дійсно нові, ще не досліджені варіанти навчання, пов'язані з унікальними можливостями сучасних комп'ютерів і телекомунікації.

Комп'ютерні технології спрямовані на: підготовку особистості інформаційного суспільства; формування умінь працювати з інформацією; розвиток комунікативних здібностей; формування дослідницьких умінь та умінь вибору оптимальних рішень; забезпечення великим обсягом якісної інформації.

Значно розширюються потенційні можливості комп'ютерних технологій завдяки сучасним досягненням науковців. Проблема полягає в ефективному застосуванні комп'ютерних програм, тому що часто фахівці не завжди, знаючи добре комп'ютер, можуть використовувати їх ефективно під час навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Макаренко А. С. Пед. соч.: у 8 т. Т. 4 // Макаренко А. С. – К.: – 1983 р.
2. Пидласый И.П. Педагогика: учебник для студентов высших педагогических учебных заведений / И.П. Пидласый – М.: Просвещение, гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 1996. – 432 с.
3. http://www.djerele.com/index.php?option=com_content&task=view&id=9416&Itemid=218.
4. <http://psi-help.com/pdruchnik-z-psixologchno-pedagogki/33-metodichnij-posbnik/277-cuchasn-texnolog-navchannya.html>.
5. <http://www.orenipk.ru/kp/distant/ped/ped/tech.htm>.

Савченко О.В., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, заступник начальника кафедри наглядово-профілактичної діяльності факультету цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України;

Данілін О.М., кандидат технічних наук, начальник кафедри наглядово-профілактичної діяльності факультету цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України;

Ковалевська Т.М., викладач кафедри наглядово-профілактичної діяльності факультету цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України;

Отрош Ю.А., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри наглядово-профілактичної діяльності факультету цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України

ЗНАЧЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПОДГОТОВКИ У ФОРМУВАННІ ВИСОКОГО РІВНЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

У процесі підготовки майбутніх фахівців служби цивільного захисту серед основних завдань має бути надання не тільки глибоких теоретичних знань, але і практичних умінь, оскільки формування компетенцій пов'язане з розвитком професійних навичок, перш за все: комунікативних, аналітичних, здатності приймати рішення у складних екстремальних умовах.